Čednost

?Šta je to čednost

Nakon istrajnih i temeljitih istraživanja u nauci o moralu, ahlaku postignuti su rezultati koji svjedoče da se sve čovjekove moralne osobine vraćaju na tri osnovne i temeljne moći koje postoje u čovjeku. One djeluju tako što rade na principu poticanja čovjekova nefsa na stjecanje praktičnih znanja kako bi sve svoje djelovanje utemeljio na tom znanju.

Riječ je o:

a) moći strasti i prohtjeva,

b) moći srdžbe, tj. snage odbijanja nepoželjnih stvari,

c) moći inteligencije, tj. razuma i uma.

Ukoliko čovjek pažljivije i temeljitije razmotri ovo pitanje, doći će do zaključka da sva djela koja čini dobivaju na kraju podstrek i izviru iz tri navedene moći. Drugim riječima, sva čovjekova djela posljedica su ovih triju moralnih stubova. Zbog toga, sve što se čini ili je u cilju stjecanja određenih koristi, poput jela i pića, oblačenja odjeće i udovoljavanja tjelesnim potrebama, ili je riječ o djelima kojima se želi spriječiti moguća šteta ili prijetnja, poput samoodbrane prilikom napada, čuvanje obraza i časti, zaštita imetka i sl. Izvor iz kojeg potječu primjeri iz posljednje rečenice jeste moć srdžbe, dok je izvor primjera iz prethodne rečenice moć strasti. Na kraju, riječ je o nečemu što se naziva potvrda ili poricanje mišljenja i stavova što se čini argumentacijom ili iznošenjem postavki u cilju dokazivanja nečega.

Ne postoji ni jedno djelo koje se tiče strasti ili srdžbe, a da čovjek prije nego li ga učini o njemu ne razmisli, razmotrivši na taj način moguće koristi i štete.

Čovjek je spoj spomenutih triju moći. Njihovim miješanjem ili spajanjem dobija se unutrašnja cjelina koja uzrokuje posebnu vrstu djela koja nisu svojstvena nijednom drugom živom biću. Čovjekova stvarna sreća krije se upravo u provođenju djela, ali tek kada se djeluje u stanju postignute ravnoteže.

Čovjekova dužnost

Jedna od prvenstvenih obaveza bića koje u sebi nosi sastav spomenutih triju moći jeste da pazi da nijedna od njih ne izađe iz sebi svojstvene putanje i da ozbiljno vodi računa o čuvanju

granica, kako ne bi dospjele u stanje krajnosti, bilo aktivne, bilo pasivne. Stalnim nadzorom i pažnjom treba se pobrinuti da ih uvijek drži u umjerenom stanju, jer ako dođe do prelaska granica samo jedne od njih, ravnoteža sastava biva narušena. Kada se ta ravnoteža sastava naruši, nesvjesno se dovodi u pitanje i čovjekova sreća, a veoma će lahko doći u stanje da .zauvjek bude izgubljena

Ravnoteža strasti

Ravnoteža strasti predstavlja čuvanje granice umjerenosti. Ukoliko se očuva stanje ravnoteže i kakvoćom, i količinom, takvo stanje se naziva čednost. Međutim, ukoliko se zađe u aktivnu krajnost i neobuzdano upražnjavanje, onda je već riječ o poročnosti i izopačenosti, a ukoliko se ide ka gašenju i krajnjoj pasivnosti, čovjek sebe dovodi do otuđenosti i ravnodušnosti. Obje krajnosti su moralno nepoželjne i osuđene.

Naime, čednost predstavlja očuvanje ravnoteže strasti. Peti ajet sure Mu'minun ukazuje na ovu :činjenicu

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ

I koji stidna mjesta svoja čuvaju.

Čuvanje i održavanje ove moći u ravnoteži jeste i moralna i ljudska i islamska obaveza svakoga .pojedinca

Neophodnost ravnoteže

Ranije smo spomenuli da se samo u ravnoteži i ravnomjernom upražnjavanju ovih moći može stići do krajnje i stvarne sreće. Ukoliko ravnoteža bude poremećena, gubi se mogućnost stizanja do konačne sreće.

U isto vrijeme učenjaci poručuju sljedeće: “Strast i putenost jeste jedan od moćnih nagona u čovjeku koji prijete mnogobrojnim nepoželjnim učincima, ukoliko budu prekomjerno korišćeni, a to su padovi, neuspjesi, bankroti, smutnje, razvodi brakova, razna obeščašćenja, silovanja pa čak nije rijetka pojava u prošlosti da su se i ratovi vodili zbog strasti, a također ima i onih koji odlaze i u duševne bolnice.”

Razlog zbog kojeg je spomenut i kvalitet, tj. način upražnjavanja i zadovoljenja, a i kvantitet, tj. učestalost i vrijeme posvećeno strastima –jeste važnost koju ovoj temi pridaju medicina i vjera. U prošlosti čovječanstva postojali su, a i danas živi velik broj učenjaka koji se bave ovom

temom i s tim u vezi postoji velik broj različitih mišljenja i ocjena. Pojedinci ovo pitanje ubrajaju u red veoma važnih tema koje se tiču i društvenog, i psihičkog, i odgojnog segmenta čovjekova .života

Neophodnost ravnoteže prohtjeva

Čovjek svoje prohtjeve mora dovesti u stanje ravnoteže. Postoji niz razloga koji bi primorali čovjeka da se drži ove ravnoteže. Za takvo nešto potrebna su duga razmatranja, a to nam nije .bio cilj. Međutim, ukratko ćemo se posvetiti nekim drugim pitanjima

Opstanak čovječnosti

Kada se razmotri čovječnost kao osobina zbog koje je čovjek stvorenje uzdignuto iznad ostalih bića, postaje jasno da je ljudsko biće sazdano od duše i tijela te da svaka od ovih sastavnica ima svoje posebne potrebe usljed kojih konačna sreća biva uništena ukoliko im ne bude udovoljeno. Objasnili smo da je jezgra prohtjeva u trima moćima, tj. strastima, srdžbi i razumu. Tri spomenute moći, posebnim miješanjem i suodnosom stvaraju novo biće i kvalitet koji se mora kretati upravo u granicama koje su predviđene stvaranjem, da bi se očuvalo. Ako se pređu granice, samo će biće izaći iz svoje putanje. Tim izlaskom pad postaje izvjestan. Saobrazno ovim činjenicama, opstanak čovječnosti zavisi od očuvanja ravnoteže među ovim .trima moćima